

Integracja uchodźców w Unii Europejskiej

Integracja uchodźców rozumiana jako wielowymiarowy i długoterminowy proces stanowi obecnie jedno z najważniejszych wyzwań, przed którymi stoi Unia Europejska. Temat ten zyskał na znaczeniu dzięki progresywnym działaniom Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) dotyczącym zagadnień integracji, szczególnie od roku 2000. Biuro Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców (UNHCR) zostało upoważnione do prowadzenia i koordynacji działań międzynarodowych na rzecz ochrony uchodźców i rozwiązywania związanych z tą kwestią problemów na całym świecie. Problematyka integracji uchodźców nabiera szczególnego znaczenia dla Unii Europejskiej w kontekście trwającego napływu osób z państw trzecich na teren państw unijnych. UNHCR potwierdza, że dla wielu uchodźców, zwłaszcza w Europie, integracja jest najbardziej odpowiednim trwałym rozwiązaniem.

Odpowiedzialność za integrację spoczywa przede wszystkim na państwach członkowskich. Unia Europejska wprowadziła jednak wiele instrumentów wspierających poszczególne państwa w zakresie procesu integracji uchodźców. Wsparcie wyrażone jest przede wszystkim poprzez ukierunkowanie finansowanie ze środków na rzecz spójności społecznej i gospodarczej w poszczególnych państwach członkowskich.

W kwietniu 2014 r. Jean-Claude Juncker przedstawił plan dotyczący migracji, kładąc nacisk na legalną migrację. W swoich wytycznych politycznych ówczesny kandydat na przewodniczącego Komisji Europejskiej zapowiedział zamiar promowania nowej unijnej polityki w zakresie legalnej migracji, będącej rozwiązaniem problemu niedoboru wykwalifikowanej siły roboczej oraz zmian demograficznych.

Problem strukturalnych niedoborów umiejętności w niektórych sektorach gospodarki staje się coraz większy, co może prowadzić do ograniczenia wydajności i innowacyjności w UE. Niedobory w zakresie siły roboczej i kwalifikacji nie są zaspokajane przez obywateli państw trzecich przybywających do 25 państw członkowskich UE¹, które stosują system niebieskiej karty, gdyż liczba wysoko wykwalifikowanych pracowników jest zdecydowanie niewystarczająca.

Pobyt (2015)

- Około **20 milionów** obywateli państw trzecich przebywa obecnie legalnie w krajach UE (< 4% populacji UE)

Azyl (2015)

- **307 620** pozytywnych decyzji w sprawie przyznania azylu przez państwa członkowskie UE (0,06% populacji UE)

Poziom zatrudnienia w 2015 roku

54 % zatrudnienie wśród mężczyzn z państw trzecich

66 % - zatrudnienie wśród obywateli kraju UE

¹ Zjednoczone Królestwo, Irlandia i Dania nie stosują dyrektywy w sprawie niebieskiej karty.

Plan integracji obywateli państw trzecich w Unii Europejskiej

W czerwcu 2016 roku Komisja Europejska przedstawiła plan działania wspierający państwa członkowskie w zakresie integracji obywateli państw trzecich. Jest on częścią szeregu działań zapowiedzianych w europejskim programie w zakresie migracji. Celem przyświecającym wprowadzeniu nowego planu działania było zwiększenia wkładu uchodźców w życie gospodarcze i społeczne w UE.

W ramach planu zaproponowana została także reforma zasad dotyczących przyjmowania wysoko wykwalifikowanych migrantów, co ma ułatwić przyciąganie osób z wysokimi kwalifikacjami do UE.

Legalna migracja stała się zatem priorytetowym obszarem działań obecnej Komisji. Wszelkie inicjatywy są realizacją zobowiązań przewodniczącego Junckera wyrażonych w wytycznych politycznych przedstawionych podczas kampanii wyborczej.

Jeżeli chcemy w dłuższej perspektywie zarządzać migracjami, to w naszym wspólnym interesie musimy zacząć natychmiast. Szybka i skuteczna integracja obywateli państw trzecich jest niezbędna, by migracja stała się atutem dla naszej gospodarki i czynnikiem spójności naszego społeczeństwa. Jednocześnie musimy lepiej przygotować nasze systemy reagowania na przyszłe niedobory pracowników i określonych umiejętności. Zmieniony system niebieskiej karty UE ułatwi wysoko wykwalifikowanym obywatelom państw trzecich wjazd do UE i podejmowanie tu pracy, stymulując nasz wzrost gospodarczy.

Dimitris Avramopoulos
Komisarz do spraw migracji,
spraw wewnętrznych i obywatelstwa

Plan działania UE w dziedzinie migracji określa polityczne, operacyjne oraz finansowe wsparcie, który zostanie udzielone przez UE. Wspólne ramy polityczne i środki wspierające mają pomóc państwom członkowskim w rozwoju i wzmocnieniu krajowych programów dotyczących integracji obywateli państw trzecich. Pomimo, iż kwestia integracji pozostaje w dużej mierze w gestii poszczególnych państw, to wiele z nich zmagają się z podobnymi problemami, w których rozwiązaniu może pomóc UE poprzez wsparcie finansowe. Kwestia integracji jest niezwykle istotna, gdyż dzięki uczestnictwu obywateli państw trzecich w procesach gospodarczych przyjmujących ich krajów, może wpłynąć na zwiększenie dobrobytu europejskich społeczeństw. Obywatele państw trzecich mogą bowiem przyczynić się do zmniejszenia negatywnych skutków problemów demograficznych, poprawy

stabilności finansów publicznych oraz poprawy funkcjonowania rynku pracy. Co więcej z badań publikowanych przez Komisję Europejską wynika, że istnieje ryzyko, że koszty braku integracji mogłyby być wyższe niż koszty inwestycji w politykę integracyjną.

Pomimo wielu wysiłków osoby, którym przyznano status uchodźcy są narażone na wykluczenie społeczne i ubóstwo. Odpowiadając na ten stale istniejący problem zaproponowano działania obejmujące następujące obszary: środki integracyjne poprzedzające wyjazd i przybycie, w szczególności dotyczące przesiedlanych osób ewidentnie wymagających ochrony międzynarodowej, edukację, zatrudnienie i kształcenie zawodowe, dostęp do podstawowych usług, aktywne uczestnictwo i włączenie społeczne.

Priorytety polityki na rzecz integracji

Środki integracyjne poprzedzające wyjazd i przybycie

Edukacja

Dostęp do podstawowych usług

Aktywne uczestnictwo i włączenie społeczne

Zaproponowano również bardziej strategiczne podejście do wykorzystania funduszy unijnych przy wspieraniu krajowych działań na rzecz integracji. W programie jako działanie wspierające integrację na rynku pracy ujęto także podnoszenie kwalifikacji migrantów.

Integracja uchodźców w Niemczech

Niemcy jako państwo Unii Europejskiej, które zmaga się obecnie z największą liczbą przybywających uchodźców staje przed zadaniem integracji, co jest jedną z najważniejszych kwestii dla gospodarki niemieckiej. Współegzystowanie uchodźców i rodzimych mieszkańców jest możliwe jedynie wtedy, kiedy wzajemnie się oni respektują i mają takie same możliwości jeśli chodzi o udział w życiu kulturalnym i gospodarczym. Główną jednostką zajmującą się integracją uchodźców i ogólnie ich prawami jest Federalny Urząd ds. Migracji i Uchodźców (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge), który wspiera wszelkie projekty integracyjne dla uchodźców.

Niemcy otrzymują także ze środków Unii Europejskiej wsparcie finansowe, które ma pomóc w zwalczaniu kryzysu migracyjnego oraz w procesie integracji uchodźców. Środki te pochodzą między innymi z Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020.

Większość zadań związanych z integracją uchodźców musi być jednak realizowana poprzez poszczególne regiony. Ze względu na specyfikację ustroju Niemiec to właśnie na szczeblu poszczególnych krajów związkowych rozwiązuje się przeważającą część istotnych kwestii związanych z działaniami na rzecz integracji uchodźców. Równie ważną rolę odgrywa współpraca społeczeństwa niemieckiego a także osób z tłem migracyjnym, którzy stanowią już część wspólnoty.

Jednym z najważniejszych podejmowanych kroków w kwestii integracji jest organizowanie kursów językowych dla przybywających. Uchodźcy uczą się języka niemieckiego po to, by móc bez problemów porozumiewać się w życiu codziennym a także radzić sobie w takich sytuacjach jak wypełnianie dokumentów czy też zwykle odbieranie korespondencji i telefonów. Po takim ukończonym kursie uczęszczają także na tak zwane kursy orientacyjne, w trakcie których zaznajamiają się z niemieckim prawem, historią, kulturą czy też wartościami, jakie są w tym kraju wyznawane. Oba te przedsięwzięcia mają zapobiec wykluczeniu uchodźców z życia społecznego i umożliwić im zintegrowanie się z nim.

Kolejnym krokiem podejmowanym przez Niemcy jest wspieranie uchodźców, szczególnie dzieci i młodzieży w kwestii edukacji i podjęcia studiów. Federalne Ministerstwo Edukacji i Badań Naukowych (Bundesministerium für Bildung und Forschung) dąży do włączania

dzieci już od samego początku w społeczeństwo. Zalicza się do tego nie tylko nauczanie języka, ale również nabywanie wiedzy i kwalifikacji, które umożliwiłyby kolejno studia oraz pracę. Głównym założeniem w przypadku dzieci jest nauczyć je na początek języka niemieckiego w specjalnych klasach, a potem zintegrować w klasach z dziećmi rodzimymi, tak aby przywykły do nowej kultury. Uczelnie wyższe, dla których zagraniczni studenci to nic nowego, zapewniają pomoc, która ma wspierać integrację poprzez doradztwo oraz fachowe wsparcie.

Co ciekawe powstał także portal społecznościowy *Przedsiębiorstwa integrują uchodźców (NETZWERK Unternehmen integrieren Flüchtlinge)*. Stronie internetowej, która widocznie wspiera integrację uchodźców na rynku pracy, jest inicjatywą, która skupia przedsiębiorstwa każdej branży z całych Niemiec. Głównym celem jest współpraca w kwestii zagadnień związanych z integracją uchodźców a także poszerzanie wiedzy w tej kwestii. Jest to również cenne źródło informacji dla zainteresowanych, którzy szukają pracy w Niemczech.

Również jeden z najpopularniejszych niemieckich portali *Deutsche Welle* stara się przyczynić do włączania uchodźców. Dla tych, którzy nie znają jeszcze języka niemieckiego strona internetowa oferuje informacje w różnych językach. Ma to umożliwić nowo przybyłym pierwsze kroki i orientację w Niemczech a także dostęp do kursów niemieckiego online jakie portal również zapewnia.

Instytucje kulturalne także starają się o zintegrowanie uchodźców. Między innymi *Niemieckie Muzeum Historyczne* przyjmuje i wita nowoprzybyłych oferując im bezpłatne wstępy oraz specjalne programy oprowadzania w trzech językach: niemieckim, angielskim i francuskim. Ma to na celu wspomóc ich w poznawaniu historii i kultury ich nowej ojczyzny. *Niemiecka Biblioteka Narodowa (Deutsche Nationalbibliothek)* wspiera natomiast platformę *Chance for Science*, gdzie uchodźcy zainteresowani nauką mogą wymieniać się wiedzą z instytucjami naukowymi, wykładowcami oraz studentami. Projekt ten dąży do integracji w niemieckie środowisko naukowe, a co za tym idzie do ułatwienia dostępu do awansu zawodowego.

Od 2015 roku uchodźcy zostali także objęci programem *Integracja przez sport (Integration durch Sport)*, który wcześniej kierowany był tylko do migrantów. Program ten wspiera wiele organizacji sportowych i przygotowuje je do wprowadzania idei integracji. Sport jest jedną z nielicznych aktywności, które na całym świecie podlegają tym samym zasadom, co powoduje, że jest on też dobrą drogą do włączenia w nowe otoczenie. Poprzez sport powstaje także okazja do nawiązanie kontaktów poprzez aktywność a co za tym idzie do ułatwienia codzienności oraz podniesienia poziomu zadowolenia z życia. Między innymi 1 lipca 2015 roku powołano projekt *Sport dla uchodźców w Monachium (Sport für Flüchtlinge in München)*, którego głównym założeniem jest informowanie organizacji sportowych w Monachium o możliwościach współpracy z uchodźcami oraz o tym, jak ułatwić im

odnalezienie się w nowej sytuacji. *Park Olympia w Berlinie (Olympiapark)* stał się przy współpracy organizacji sportowych i szkół miejscem aktywności dla uchodźców. Oferta jest duża i zróżnicowana. Przykładami są to gra w piłkę nożną czy też pływanie

Dużą przeszkodą, z jaką boryka się Europa i jakiej obawiają się obywatele jest to, że większa część uchodźców to wyznawcy islamu, religii, która wzbudza w wielu strach. Ciekawą inicjatywę, która sprzyja zarówno integracji w społeczeństwo a także zapobiega radykalizacji i fanatyzmowi religijnemu zaproponowało miasto Bonn leżące w zachodnich Niemczech. Projekt nazywa się *Wegweiser*, co w języku polskim oznacza *Drogowskaz*. Nazwa jest adekwatna do podejmowanych działań, czyli wskazywania drogi muzułmańskiej młodzieży i jej rodzicom, do których skierowana jest inicjatywa, w kierunku zrozumienia i akceptacji wobec innych kultur. *Wegweiser* oferuje przede wszystkim doradztwo i opiekę a także współpracuje z innymi instytucjami. Głównym celem jest zapobieganie radykalizmowi przy jednoczesnym poszanowaniu przekonań religijnych. W projekt angażują się także muzułmanie, którzy wraz z innymi partnerami przyczyniają się do umożliwienia młodym ludziom znalezienia dla siebie miejsca w społeczności.

Dużo projektów integrujących uchodźców ze społeczeństwem niemieckim przeprowadzono w Kolonii. Utworzono między innymi stronę internetową „*Wir sind Köln*”, na której osoby chcące pomóc uchodźcom, które nie wiedzą jednak w jaki sposób, mogą dowiedzieć się np.: jakie rzeczy są aktualnie najbardziej potrzebne. Jedną z fundacji w Kolonii zajęła się także zbiórką pieniędzy na komputer dla dzieci uchodźców. Poza tym dzieci uchodźców miały także możliwość udziału w warsztatach „*Brücken malen*” (*pl. Malować mosty*) z dziećmi niemieckimi, które miały na celu umożliwienie tym dzieciom wspólne spędzenie czasu i nawiązanie kontaktu ze sobą.

W jednym z miast, a dokładniej w Wolgast w kraju związkowym Meklemburgia-Pomorze Przednie (Mecklemburg-Vorpommern) wystawiono musical z udziałem uchodźców. Jego celem było zaznajomienie pomiędzy uchodźcami a rodzimymi Niemcami a także udowodnienie, że współpraca pomiędzy dwoma z pozoru odmiennymi kulturami jest możliwa.

Źródła:

http://ec.europa.eu/polska/news/160608_integracja_pl.htm

<http://www.bamf.de>

https://ec.europa.eu/germany/fluechtlingskrise_de

<https://www.bmbf.de/de/fluechtlinge-durch-bildung-integrieren-1944.html>

<http://www.welt.de/politik/deutschland/article146582999/Das-ist-der-Masterplan-zur-Integration-der-Fluechtlinge.html>

<http://www.integration-in-bonn.de/projekte-vereine-initiativen/projekt-wegweiser.html>

https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Bundesregierung/BeauftragtefuerKulturundMedien/kultur/kulturundintegration/geförderteprojekte/_node.html;jsessionid=4ED1AFDF6E7099B97C5F07CA32C022C3.s1t1

<http://www.muenchen.de/rathaus/Stadtverwaltung/Sozialreferat/Fluechtlinge/Integration.html#Sportvereine>

<https://www.berlin.de/sen/inneres/sport/aktuelles/artikel.381417.php>

<http://www.tagesschau.de/fluechtlingsprojekte/>

<http://www.grenzenlos.rocks/de/grenzenlos/>

Przygotował:

Punkt Informacji Europejskiej

Europe Direct – Poznań

przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu

al. Niepodległości 2, 61-874 Poznań

tel. 61 8521670

e-mail: europedirect-poznan@irpoznan.com.pl, www.europe-direct.poznan.pl

Projekt współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej

